

INLEDANDE PROV 2021

Provet inleds 7.1.2021 klockan 15.00 och avslutas klockan 17.00. Du kan inleda provet genast när du har fått detta provpapper. **FÖLJ ANVISNINGARNA NEDAN NOGGRANT!**

SVARSANVISNINGAR

Examinandens **namn och födelsedatum samt frågans nummer** ska antecknas i början av varje svar.

Exempel: Examinand Elin Exemplarisk, född 1.1.1990, anger i början av svaret på fråga 1 "Elin Exemplarisk, 1.1.1990, 1.", i början av svaret på fråga 2 "Elin Exemplarisk, 1.1.1990, 2." o.s.v.

Provet består av fyra frågor som alla besvaras. För varje fråga kan man få högst tio poäng. Maximipoängtalet för provet är således 40 poäng.

Svaren skrivs på dator med Microsoft Word-programmet: radavstånd 1,5. Du kan ändra radavståndet i Word-programmet genom att i fliken Start välja Stycke > Indrag och avstånd > Radavstånd > 1,5.

Svarens längd har begränsats. **Den maximala längden på svaret på varje fråga är 3 000 tecken inklusive mellanslag.** I maximilängden räknas inte de tecken som använts för anteckning av examinandens namn och födelsedatum samt frågans nummer. Du kan kontrollera antalet tecken i svaret med hjälp av Word-programmet med kommandot Ordantal i fliken Kontrollera under "Tecken (inklusive mellanslag)". **En del av svaret som överskrider maximilängden lämnas utanför bedömningen.**

Svaret ska ges i textform. Svaret får inte innehålla bilder, videor, tabeller, hyperlänkar, inbäddade filer eller motsvarande element.

Spara ditt svar som Word-dokument, dvs. docx-fil. Svaren på frågorna bedöms separat från varandra. **Svaret på varje fråga ska skrivas i en separat fil.** Ange som namn på varje svarsfil frågans nummer, mellanslag och ditt efternamn.

Exempel: Examinand Elin Exemplarisk anger som namn på svarsfilen för uppgift 1 "1 Exemplarisk", som namn på svarsfilen för uppgift 2 "2 Exemplarisk" o.s.v.

När svaren utarbetas är det skäl att fästa uppmärksamhet vid att svaren bedöms som en helhet, d.v.s. vid bedömningen fästs uppmärksamhet förutom vid kunskapen om rättsnormerna också vid kvaliteten av den juridiska argumentationen och hur logiskt svaret är samt skribentens förmåga att motivera sina egna ställningstaganden normativt och att uppfatta saken i sitt rätta sammanhang.

RETURNERING AV SVAREN

Returnera dina provsvar per e-post till adressen tuomarinkoulutuslautakunta.om@oikeus.fi senast vid utgången av provtiden, d.v.s. 7.1.2021 före kl. 17.00. Svar som lämnats in för sent kan lämnas obedömda. Returnera alla svar i en försändelse som bilaga till e-post som docx-filer.

Om du avstår från att avlägga provet eller inte returnerar ett enda svar, meddela detta till ovan nämnda adress före utgången av provtiden.

Frågorna börjar på följande sida.

FRÅGOR

Fråga 1

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I 22 § i grundlagen åläggs dessutom det allmänna, såsom domstolarna, att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Dessa paragrafer i grundlagen hade advokaten Aura Advokat i tankarna då hon läste hovrättens avgörande genom vilket hovrätten hade vägrat bevilja hennes huvudman tillstånd till fortsatt handläggning. Vid tingsrätten hade det i och för sig varit fråga om ett brottmål av rutinmässig natur som i regel avgörs i skriftligt förfarande, där huvudmannen hade åtalats för fem lindriga bedrägeribrott. De påstådda lindriga bedrägerierna hade begåtts av huvudmannen på en gång genom att han hade vilselett flera personer på Internet att köpa en produkt som han inte hade för avsikt att leverera till köparna. Med Aura Advokat som biträde hade gärningarna erkänts och man förväntade sig ett litet bötesstraff enligt vedertagen straffpraxis.

Överraskningen var således mycket stor när Aura Advokats huvudman dömdes till straff för ett enda bedrägeri i stället för flera lindriga bedrägerier. Till följd av detta hade huvudmannen också påförts brottsofferavgift. Det var omöjligt för Aura Advokat att smälta det här avgörandet. Enligt henne kan man inte i ett skriftligt förfarande i ett brottmål komma fram till ett slutresultat som blir en överraskning för svaranden. Aura Advokat visste visserligen att domstolen vid den straffrättsliga bedömningen, såsom lagkonkurrensfrågor och påföljdsprövningen, inte i sig är bunden av stämningsansökan och de påföljdsyrkanden som framställs i den, men detta var enligt Aura Advokat irrelevant.

Aura Advokat kom ihåg att hon hade läst att högsta domstolen genom sin avgörandep Praxis flera gånger har försökt ge hovrätterna anvisningar om beviljande av tillstånd till fortsatt handläggning. Dessutom fanns det i hennes minnesbilder att det skulle finnas särskilda problem i brottmål där tröskeln för att få tillgång till hovrätten redan enligt högsta domstolens avgörandep Praxis verkade vara för hög.

Å andra sidan var Aura Advokat mycket medveten om att man inte så bara traskar in i högsta domstolen. Hon beslutade därför att utarbeta en ansökan om besvärstillstånd som åtminstone i någon utsträckning skulle skilja sig från mängden. Aura Advokat övervägde att det i hennes huvudmans fall skulle vara möjligt att för det första åberopa att det i ärendet finns anledning att betvivla att tingsrättens domslut är riktigt (ändringsgrund). Å andra sidan var det också möjligt att åberopa att det inte är möjligt att bedöma om tingsrättens domslut är riktigt utan tillstånd till fortsatt handläggning (prövningsgrund), liksom också det att det med tanke på lagens tillämpning i andra liknande ärenden är viktigt att bevilja tillstånd till fortsatt handläggning i ärendet (prejudikatgrund). För tydlighetens skull beslutade Aura Advokat dock att välja en tydlig spets och uttryckligen åberopa ändringsgrunden, dvs. anledning att betvivla att tingsrättens domslut är riktigt.

Det centrala i ärendet var enligt Aura Advokat överhuvudtaget inte på vilken grund ärendet skulle bedömas, utan det faktum att tillståndet till fortsatt handläggning och hovrättspraxisen om grunderna för beviljande av tillstånd till fortsatt handläggning genomgående hade blivit problematiska i ljuset av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Aura Advokat kom ihåg att grundlagen och de internationella människorättskonventionerna i sig inte hindrar att det genom lag föreskrivs smärre undantag från garantierna för en rättvis rättegång, såsom rätten att söka ändring i ett brottmål. Å andra sidan drog Aura Advokat sig till minnes att förfarandet med tillstånd till fortsatt handläggning ansågs tillåtet när det begav sig, eftersom det inte på ett omotiverat sätt ansågs begränsa rätten att söka ändring. Tanken var väl att systemet med tillstånd till fortsatt handläggning inte i sig

berövade rätten att söka ändring. Alla tingsrättens avgöranden kunde fortfarande överklagas hos hovrätten och dessutom prövades alla besvär – inklusive besvär som omfattas av tillståndssystemet – hos hovrätten, dvs. i det skede då grunderna för beviljande av tillstånd till fortsatt handläggning bedömdes.

Aura Advokat var dock övertygad om att processekonomin och kostnadseffektiviteten hade kört över rätten till en rättvis rättegång. Enligt Aura Advokat var det alldeles meningslöst att tala om möjligheten att söka ändring eller om att utreda riktigheten av tingsrättens avgöranden, om det i praktiken är nästan omöjligt att få tillstånd till fortsatt handläggning i mindre brottmål.

Enligt Aura Advokat hade systemet med tillstånd för fortsatt handläggning, som i och för sig bestod av förnuftig kostnadseffektivitet, kvävts av hovrätternas motvillighet. Om lagstiftaren vid beredningen, stiftandet och ändringen av lagen hade vetat vad allt systemet med tillstånd för fortsatt handläggning skulle leda till, skulle kanske hela systemet med tillstånd till fortsatt handläggning ha förkastats eller åtminstone ändrats så att det skulle respektera en rättvis rättegång. Inom sig funderade Aura på att det i en rättsstat som respekterar de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna inte kan finnas sådan lagstiftning som hindrar hennes huvudman från att få tillgång till hovrättens huvudförhandling – i synnerhet när tingsrättens avgörande kan utsättas för kritik.

Efter att ha funderat på frågan en stund beslutade Aura Advokat att i ansökan om besvärstillstånd till högsta domstolen inkludera ett yrkande om respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Hennes avsikt var att hon genom sin ansökan om besvärstillstånd å ena sidan skulle kunna hjälpa sin huvudman att få sina rättigheter tillgodosedda, men framför allt var Aura Advokats avsikt att ändra hela systemet med tillstånd till fortsatt handläggning att bli mer positivt med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

I första hand ansåg Aura Advokat att avslaget av rätten att söka ändring i hennes huvudmans fall helt strider mot grundlagen. Därför ansåg Aura Advokat att hovrätten har beslutat att tillämpa lagstiftningen om tillstånd till fortsatt handläggning trots att det har varit uppenbart att nekandet av tillstånd till fortsatt handläggning har kränkt den i grundlagen tryggade rätten till en rättvis rättegång.

I andra hand ansåg Aura Advokat att man vid prövningen av tillstånd till fortsatt handläggning i vilket fall som helst måste se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Om det i ärendet har framkommit minsta anledning att betvivla att tingsrättens domslut är riktigt, förutsätter en positiv inställning till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna enligt Aura Advokat uppfattning att svaranden ska beviljas tillstånd till fortsatt handläggning. Aura Advokat betonade till stöd för sin argumentation att tröskeln för att få tillgång till hovrätten obestridligen har blivit för hög i brottmål, om saken bedöms mot bakgrund av rätten att söka ändring i enlighet med principen om rättvis rättegång.

Du arbetar som föredragande vid högsta domstolen. Aura Advokats ansökan om besvärstillstånd landar på ditt skrivbord. I en promemoria som är avsedd för internt bruk väljer du till att börja med att kartlägga hur man ska förhålla sig till den argumentation om de grundläggande och mänskliga rättigheterna som Aura Advokat har framfört. Bedöm för det första om Aura Advokats påstående om att nekandet av tillstånd till fortsatt handläggning strider mot grundlagen är rimligt. Ta för det andra ställning till om Aura Advokats yrkande om att grunderna för beviljande av tillstånd till fortsatt handläggning ska tolkas på ett mer gynnsamt sätt än tidigare när det gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna är motiverat.

Du ska skriva svaret i essäform i en annan fil än de övriga svaren. Svaret inklusive mellanslag får inte överstiga **3 000 tecken**. I maximilängden räknas inte de tecken som använts för anteckning av examinandens namn och födelsedatum samt frågans nummer.

Fråga 2

Vid tingsrätten kände många till Petter Problem. Under årens lopp hade Petter Problem bråkat med sin exmaka om nästan allt man kunde tvista om. Tvisterna gällde barn och egendom, underhåll av barn och rätten att få exmakarnas gemensamma hund ur exmakans besittning. Det fanns också flera brottmål där Petter Problem hade anklagat sin exmaka för ärekränkning, misshandel och förskingring. Några gånger hade Petter Problem också varit svarande i brottmål, när hans exmaka hade anklagat Petter Problem för förföljelse och störande av hemfriden. Under de senaste tre åren hade Petter Problem också fyra gånger ansökt om besöksförbud. Enligt Petter Problem var problemet hans exmaka, som på alla sätt hotade Petter Problems liv och hälsa samt frihet och fred. Inget besöksförbudsärende hade lett till det slutresultat som Petter Problem önskade.

Nu hade tingsrätten fått en ny ansökan där Petter Problem begärde ändringar i tingsrättens tidigare beslut om vårdnad om barn och umgängesrätt. I tingsrätten var man i valet och kvalet med frågan om huruvida ansökan kunde avslås redan i ett skriftligt förfarande. Medan ärendet ännu var anhängigt lämnade Petter Problem också in en ansökan om besöksförbud till tingsrätten.

Ansökan om besöksförbud var lika ogrundad som de fyra tidigare ansökningarna om besöksförbud. Redan på basis av ansökan var det helt klart att exmakan inte hade hotat Petter Problems liv, hälsa, frihet eller fred. Närmast hade exmakan ringt till Petter Problem några gånger, och även dessa samtal hade gällt de gemensamma barnen till Petter Problem och hans exmaka.

Tingsdomare Kärtsty, som hade fått besöksförbudsärendet på sitt skrivbord, hade på eftermiddagskaffet hört att Petter Problem något tidigare hade anhängiggjort en ansökan också i ett barnärende. Därför ansåg tingsdomare Kärtsty att det var klart att Petter Problem hade lämnat in en ansökan om besöksförbud endast för att han med hjälp av den skulle kunna stödja sin eventuella senare vårdnadstvist.

Tingsdomare Kärtsty hade fått nog. Han hade tappat räkningen över hur många gånger han hade haft med Petter Problems ärenden att göra. Och det fanns tillräckligt med arbete även utan Petter Problems ogrundade ansökningar. Därför hade tingsdomare Kärtsty inget intresse av att delge Petter Problems exmaka ansökan om besöksförbud. Ännu mindre var tingsdomare Kärtsty intresserad av att ordna huvudförhandling i besöksförbudsärendet, eftersom det var helt klart att ansökan kommer att avslås vid huvudförhandlingen. Likaså var det klart att Petter Problem inte kommer att dra tillbaka sin ansökan om besöksförbud, även om man som morot skulle använda möjligheten att undvika en rättegångsavgift.

Tingsdomare Kärtsty visste tre saker. Å ena sidan visste han att högsta domstolen i sitt prejudikat HD:2020:68 hade åberopat bl.a. förbudet mot missbruk av rättigheter i Europeiska människorättskonventionen. För det andra visste tingsdomare Kärtsty att Petter Problem medvetet missbrukar rättsordningen genom att bland annat lämna in ogrundade ansökningar om besöksförbud. För det tredje visste tingsdomare Kärtsty väl vad han inte visste. Han kunde inte svara på frågan huruvida han hade någon möjlighet att avslå Petter Problems ansökan om besöksförbud som helt ogrundad genom att åberopa förbudet mot missbruk av rättigheter.

Tingsdomare Kärtsty ansåg att det i och för sig är helt klart att Petter Problem utövar sin rätt att få ett besöksförbudsärende avgjort vid tingsrätten för att orsaka besvär. Föremålet var Petter Problems exmaka, men enligt tingsdomare Kärtsty var även tingsrätten och alla dess kunder, som indirekt lider av den belastning som Petter Problems ogrundade ansökningar förorsakar tingsrätten, föremål för missbruket av rättigheter. I princip ansåg tingsdomare Kärtsty att det var konstigt, till och med problematiskt, om förbudet mot missbruk av rättigheter kunde åberopas t.ex. i yttrandefrihetsbrottmål eller ärenden som gäller upplösning av föreningar, men inte i en situation där rätten till tillgång till domstol missbrukas – genom att med vett och vilja försöka kränka andras rättigheter.

Tingsdomare Kärtsy ber dig diskutera saken med honom. Ange kärnan i förbudet mot missbruk av rättigheter och gör en motiverad bedömning om en helt ogrundad ansökan om besöksförbud kan avslås redan före huvudförhandlingen med åberopande av förbudet mot missbruk av rättigheter.

Du ska skriva svaret i essäform i en annan fil än de övriga svaren. Svaret inklusive mellanslag får inte överstiga **3 000 tecken**. I maximilängden räknas inte de tecken som använts för anteckning av examinandens namn och födelsedatum samt frågans nummer.

Fråga 3

Tahvanainen bedriver företagsverksamhet och därför blir hon skyldig att betala skatter som betalas på eget initiativ och vars belopp den skattskyldige i princip själv meddelar Skatteförvaltningen. Tahvanainen borde ha deklarerat skatten till Skatteförvaltningen, men hon har inte lämnat in någon skattedeclaration inom utsatt tid.

Eftersom Tahvanainen inte har lämnat någon skattedeclaration, har Skatteförvaltningen saknat uppgift om det skattebelopp som Tahvanainen är skyldig att betala. Hennes ärende har därför via Skatteförvaltningens automatiserade behandling överförs till förfarandet för beskattning enligt uppskattning. I detta förfarande fastställs skattebeloppet genom uppskattning i stället för den information som erhållits från den skattskyldige.

När förfarandet för beskattning enligt uppskattning har inletts har Skatteförvaltningen i ett automatiserat förfarande skickat en uppmaning till Tahvanainen att lämna in en skattedeclaration. Förfarandet har inte krävt åtgärder av någon tjänsteman vid Skatteförvaltningen. I uppmaningsbrevet har det skrivits ut bl.a. uppgifter om det skattebelopp som ska betalas på basis av uppskattningsförfarandet, uppgifter om den skatteförhöjning som följer av försummelsen att lämna en anmälan och den dag då skattedeclarationen senast ska lämnas efter uppmaningsbrevet.

Trots uppmaningsbrevet har det inte inkommit någon skattedeclaration från Tahvanainen till Skatteförvaltningen, och därför har det bestämts att Tahvanainen ska betala det skattebelopp som baseras på uppskattningen. Uppskattningen av skattebeloppet har gjorts maskinellt utan åtgärder av någon tjänsteman vid Skatteförvaltningen och den har baserat sig på det skattebelopp som den skattskyldige uppgett under tidigare skatteperioder. I samma maskinella förfarande har Tahvanainen påförts en skatteförhöjning, eftersom ingen skattedeclaration har lämnats.

I det uppskattningsbeslut som Tahvanainen hade fått ingick bl.a. en anvisning om ändringsökande och Skatteförvaltningens allmänna telefonservicenummer. Eftersom beslutet saknar motivering har Tahvanainen senare ringt Skatteförvaltningen och frågat om det är möjligt att diskutera med den tjänsteman som ansvarar för hennes beskattningsbeslut. Hon har fått veta att processen har framskridit helt i ett automatiserat förfarande och att ingen enskild tjänsteman vid Skatteförvaltningen har deltagit i beslutsfattandet. När Tahvanainen hade frågat om ingen inom Skatteförvaltningen ansvarar för hennes ärende, berättades det för henne att enligt Skatteförvaltningens interna arbetsordning ansvarar en tjänsteman på chefsnivå för den allmänna anvisningen om arbetsförfarandet för skatteslaget i fråga, även om hen inte deltar i enskilda beslut.

Hur bedömer du ur statsförfattningsrättslig synvinkel godtagbarheten av beskattningsförfarandet i Tahvanainens fall och vilka statsförfattningsrättsliga eller EU-rättsliga aspekter kunde bedömningen grunda sig på?

Du ska skriva svaret i essäform i en annan fil än de övriga svaren. Svaret inklusive mellanslag får inte överstiga **3 000 tecken**. I maximilängden räknas inte de tecken som använts för anteckning av examinandens namn och födelsedatum samt frågans nummer.

Fråga 4

Föreningen för scenkonst (FSK) planerade att genomföra en föreställning med en konstinstallation utomhus i en livlig stad. För att förmedla det konstnärliga budskapet ansåg FSK att det vore viktigt att föreställningen på ett överraskande sätt skulle väcka de förbipasserande människornas uppmärksamhet mitt i den hetsiga vardagen. En central del av föreställningen skulle utgöras av en scen där en naken kvinna skulle ligga på en estrad som höjer sig upp ovanför den vanliga stadsmiljön. FSK gjorde på förhand en anmälan om en offentlig tillställning till polisen om det planerade konstverket.

Genom sitt beslut förbjöd polisinrättningen FSK att framföra den planerade scenen där kvinnan skulle uppträda naken i scenen. Enligt beslutet är scenen en offentlig kränkning av sedligheten enligt polisens straffrättsliga bedömning och polisen skulle vara tvungen att avbryta brottslig verksamhet. På grund av polisens förbudsbeslut genomförde FSK scenen så att kvinnan i scenen var påklädd. Efter det att verket hade visats överklagade FSK polisinrättningens beslut hos förvaltningsdomstolen.

Hur bedömer du med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna om polisens beslut är godtagbart?

Du ska skriva svaret i essäform i en annan fil än de övriga svaren. Svaret inklusive mellanslag får inte överstiga **3 000 tecken**. I maximilängden räknas inte de tecken som använts för anteckning av examinandens namn och födelsedatum samt frågans nummer.